

DET KONGELIGE
SAMFERDSELSDEPARTEMENT

Prop. 100 L

(2011–2012)

Proposisjon til Stortinget (forslag til lovvedtak)

Endringer i lov om tilbud av grunnleggende banktjenester gjennom Posten Norge AS' ekspedisjonsnett

*Tilråding fra Samferdselsdepartementet 27. april 2012,
godkjent i statsråd samme dag.
(Regjeringen Stoltenberg II)*

1 Proposisjonens hovedinnhold

Posten Norge er gjennom lov 21.06.2002 nr. 44 om tilbud av grunnleggende banktjenester gjennom Posten Norge AS' ekspedisjonsnett pålagt å tilby fem grunnleggende banktjenester (innskudd, uttak, innbetaling, utbetaling og åpning av bankkonto) i hele postnettet.

På bakgrunn av det sterke fallet i etterspørselen etter banktjenester over skranke foreslår Samferdselsdepartementet å begrense Postens plikt til å tilby grunnleggende banktjenester til bare å omfatte landpostnettet. Hva som regnes for å være grunnleggende banktjenester videreføres med unntak av åpning av konto, som foreslås å utgå fordi dette ikke lar seg foreta i landpostnettet på grunn av kravene i hvitvaskingsregelverket. Departementet foreslår å endre ordningen i landpostnettet slik at kontantuttak og utbetalinger må avtales på forhånd.

2 Bakgrunnen for lovforslaget

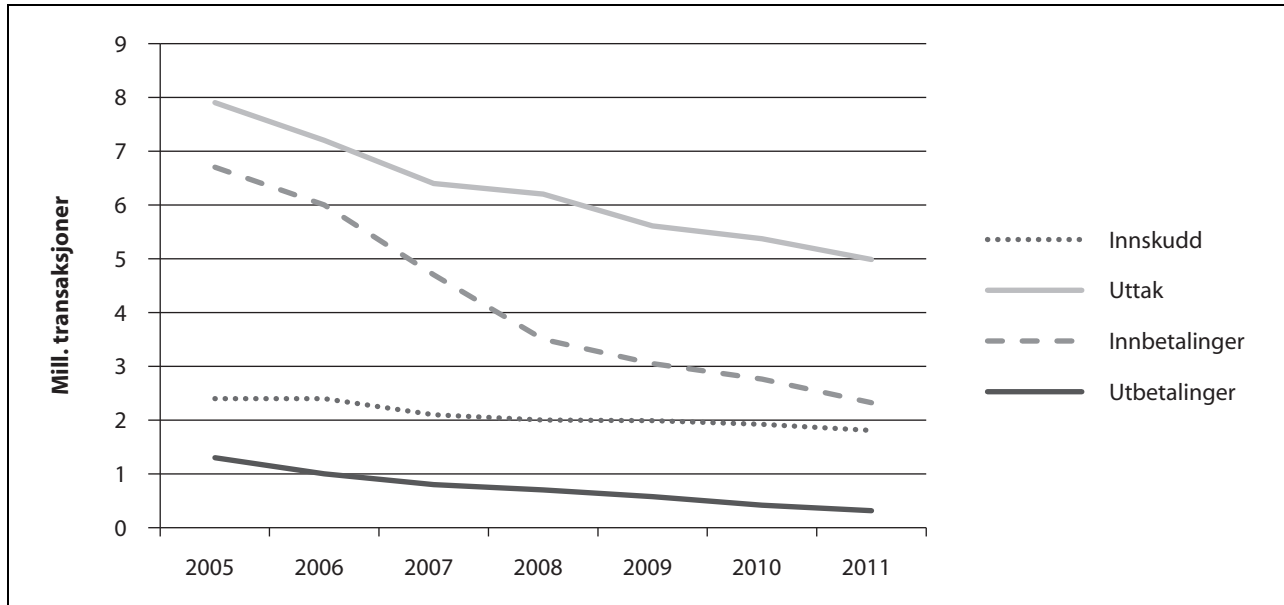
Statistikk fra Norges Bank viser at det har vært en nedgang i bruken av manuelle banktjenester i Norge, mens bruken av telefon- og internettbank har vært økende. I Postens ekspedisjonsnett har

dette gitt seg utslag i at etterspørselen etter banktjenester over skranke har falt med nesten 40 prosent mellom 2005 og 2009. Regningsbetaling falt i perioden med hele 54 prosent, jf. Figur 2.1.

Fallet i etterspørselen etter banktjenester i Postens ekspedisjonsnett har gjort det nødvendig å vurdere om det er behov for å videreføre Postens plikt til å tilby disse tjenestene i sin nåværende form, og om plikten skal fjernes helt eller endres.

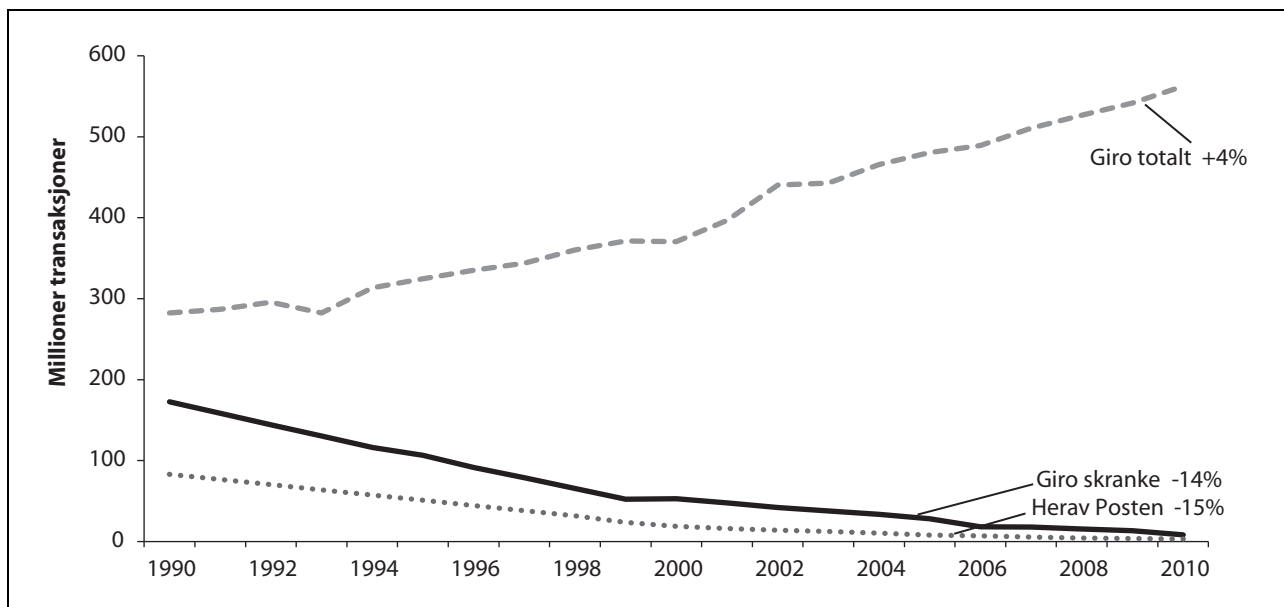
For å illustrere endringene i bruken av banktjenester kan man se på utviklingen i girobetalinger. Samlet sett utgjør giroer betalt over skranke nå bare 1,4 prosent av det totale girovolumet ifølge Norges Banks Årsrapport om betalingssystem 2010. Mens omfanget av gireringer øker med 4 prosent årlig, har antall giroer levert over skranke sunket med 14 prosent hvert år siden 1990.

Bare fra 2008 til 2010 falt omfanget av girobetaling over skranke med 46 prosent, se Figur 2.3. Posten står for om lag 40 prosent av alle disse girobetalingene, gjennom Post i Butikk, postkontorer og landposttjenesten. Fallet i etterspørselen etter denne typen banktjenester påvirker kapasitetsutnyttelsen i Postens ekspedisjonsnett. Med store faste kostnader blir kostnadene per utført transaksjon høyere etter som kapasitetsutnyttelsen faller.

Figur 2.1 Utvikling i bruk av banktjenester gjennom Postens ekspedisjonsnett målt i millioner transaksjoner (2005-2011)

Kilde: Posten Norge AS.

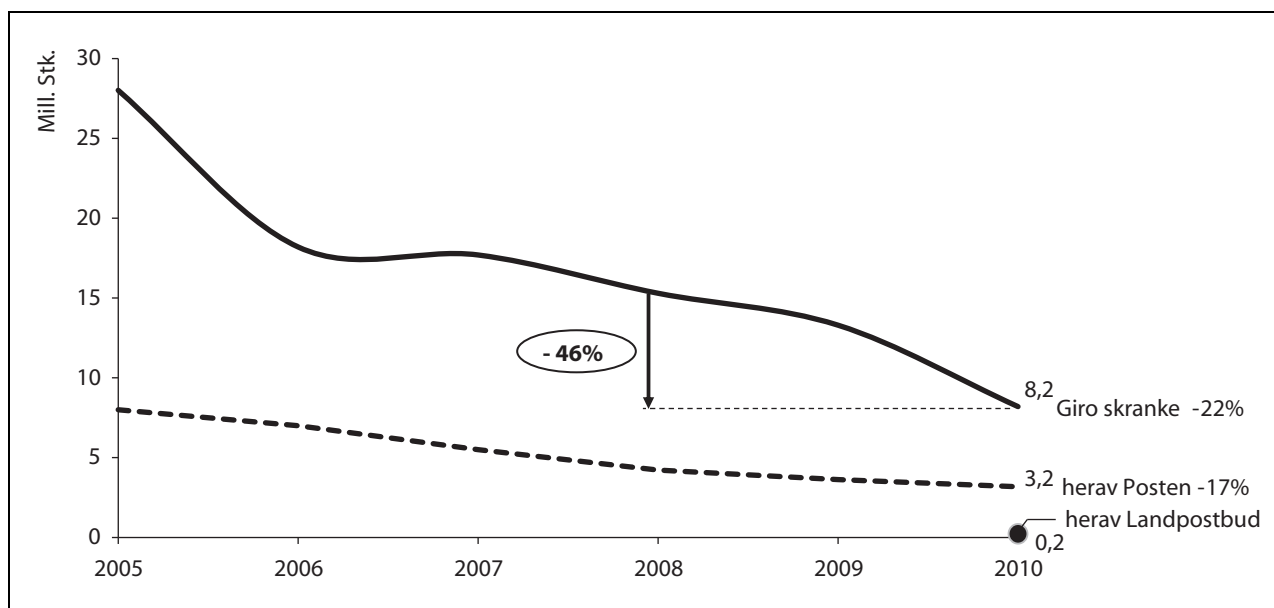
Figur 2.2 Girovolum (1990 – 2010)

Kilder: Norges Bank: Årsrapport om betalingssystem 2010 og Årsrapport om betalingsformidling for 1998. Enkelte datapunkter 1990-1994 estimert. Postens trafikkdata.

2.1 Utredninger

Konsulentfirmaet Copenhagen Economics har i to rapporter til Samferdselsdepartementet i januar og juni 2011 gjort rede for behovet for bankplikten i Postens ekspedisjonsnett. Copenhagen Economics' konklusjon baserer seg på analyser av behovet for bankplikt i landpostruter og de faste ekspedisjonsstedene. Analysen anslår behov for bank-

plikt ut fra om det er mulig å erstatte bruken av Postens tilbud av banktjenester med transaksjoner på alternative betjeningssteder. En viktig forutsetning for analysen er at hele befolkningen anses å ha mulighet for tilgang til alternative produkter som nettbank, kontofon eller brevgiro. Det er derfor behovet for å kunne gjøre kontantuttak og -innskudd som skal dekkes av en eventuell bankplikt i Postens ekspedisjonsnett. Copen-

Figur 2.3 Volum av girobetaling over skranke (2005-2010)

Kilder: Norges Bank: Årsrapport om betalingssystem 2010 og Årsrapport om betalingsformidling for 1998. Postens trafikkdata. Copenhagen Economics (2011)

hagen Economics konkluderer med at omtrent 15 300 husholdninger (maksimalt 28 500 personer) fortsatt kan ha behov for videreføring av bankplikten ut fra at de ved bortfall av plikten vil få mer enn 4 kilometer til nærmeste tilgangssted for banktjenester (bankfilial eller bank i butikk).

Omlag 42 prosent av de som kan ha behov for fortsatt bankplikt (6 500 husholdninger eller 12 100 personer) holder til i områder som blir betjent av landpostruter. De resterende husholdninger befinner seg i mer tettbygde strøk der økningen i avstand til nærmeste bankfilial ofte er mindre enn i spredtbygde strøk. Copenhagen Economics' analyse er basert på konservative antakelser, og det antas at det beregnede antall personer med behov for videreføring av bankplikt er lavere i virkeligheten. For eksempel ser Copenhagen Economics bort fra at en del av personene som er definert å ha et behov for bankplikt i dag faktisk har tilgang til et betjeningssted i forbindelse med arbeid eller dagligvareinnkjøp, men bruker i dag banktjenester hos Posten fordi det er bekvemt.

Analysen bekrefter at behovet for bankplikt er større i distriktene der tilgangen til alternative ekspedisjonssteder er dårligere og hvor avstanden mellom stedene er lengre enn gjennomsnittet. Copenhagen Economics konkluderer med at de som får utilstrekkelig tilgang til grunnleggende banktjenester ved en opphevelse av bankplikten kan tilbys alternative løsninger, slik som for eksempel transporttjenester til eldre og handi-

kappede, eller banktjenester via en kurértjeneste til utvalgte husholdninger.

Rapporten fra Copenhagen Economics gjennomgår erfaringene fra den svenske løsningen. I Sverige har man en ordning som heter Brevgirot, og som er et tilbud om kontant regningsbetaling og utbetalingskort i 73 grisgrendte områder. Sverige har blandede erfaringer og vil nå gjøre endringer også i dagens system. For Norge skisserer Copenhagen Economics fem alternative løsninger:

- *Forbedret ytelse av tjenester på alternative servicepunkter*, blant annet ved å stimulere til økt etablering av bank i butikk-løsninger, incentiver til å installere minibanker og utstyr for å håndtere banktransaksjoner.
- *Transporttjeneste* eller støtte til en slik tjeneste til et fast ekspedisjonssted, for eksempel gjennom en utvidelse av dagens ordning med TT-transport.
- *Bankbuss eller bankbil* slik det allerede finnes i enkelte deler av Norge.
- *Kurértjenester* som tilbyr grunnleggende banktjenester til målgruppen. Foregår på forhåndsdefinerte dager, og brukerne må på forhånd varsle når de ønsker å bruke tjenesten.
- *Ikke-fysiske løsninger*, som brevgiro, telefonbank, mobilbank og nettbank. Dårlig tilgjengelighet og brukergrensesnitt som ikke er tilpasset de eldste i målgruppen, samt manglende bredbåndsdekning gjør at dette ikke anses å være en fullverdig løsning.

Basert på dette anbefaler Copenhagen Economics at tilgangen til grunnleggende banktjenester kan opprettholdes uten en (landsdekkende) bankplikt for Posten. De anfører to hovedargumenter for dette standpunktet:

- Antall personer som ikke har et tilfredsstillende banktilbud ved en avskaffelse av plikten (maksimalt 28 500 personer) er for lavt til å forsvare en videreføring av plikten i sin nåværende form. Et pålegg om et landsdekkende tilbud er derfor unødvendig.
- Erfaringen fra Sverige viser at den virkelige avhengigheten av et postbanktilbud har vært mindre enn forventet. I 2009 hadde tjenesten Brevgirot bare 3 000 aktive brukere. Denne tjenesten tilsvarer dagens landposttjeneste kombinert med en kurértjeneste. Den lave bruken i Sverige indikerer at en løsning med lave faste kostnader, og som er rettet mot husstander med spesielle behov, vil være å foretrekke i Norge.

3 Høringen

3.1 Innledning

Samferdselsdepartementet har vurdert tre alternativer for bankplikten videre fremover:

1. Opprettholde dagens bankplikt
2. Full avvikling av bankplikten
3. Videreføre bankplikten i landpostrutene.

Det synes klart at det ikke vil være behov for en videreføring av bankplikten i dagens form. Bruken av skranketjenester er sterkt fallende, og andre kanaler for regningsbetaling og kontantuttak er tilgjengelig over hele landet. 99,7 prosent av husholdningene har nå tilgang til bredbånd med en kapasitet på 1 Mb/s eller mer, og over 70 prosent har tatt det i bruk. Dette skulle tilsi at for de fleste vil nettbank være et godt alternativ for regningsbetaling. For de øvrige som ikke kan eller vil ta i bruk elektroniske banktjenester, er brevgirot et alternativt tilbud til alle.

Når det gjelder alternativet med en avvikling av hele bankplikten, vil kundene som fortsatt benytter skranketjenestene i Postens ekspedisjonsnett da måtte finne andre måter å tilpasse sitt behov for bank- og betalingstjenester enn de gjør i dag. Rapportene fra Copenhagen Economics viser at det er immobile kunder, først og fremst i distriktene, som vil kunne bli skadelidende dersom bankplikten avvikles.

Copenhagen Economics peker på at det kan være aktuelt å videreføre bankplikten i landpostrutene. Samferdselsdepartementet vurderer denne løsningen slik at den vil fange opp mange av dagens brukere som ved en avvikling av hele tilbudet får uakseptabelt lang vei for å få utført sine banktjenester. Banktjenester i landposttjenesten vil imidlertid også gi et tilbud til kunder som lett kan innrette seg på en alternativ måte.

3.2 Forslag sendt på høring

På bakgrunn av den synkende etterspørselen etter banktjenester i Postens ekspedisjonsnett og analysene i Copenhagen Economics' rapporter ble det i høringen foreslått å begrense Postens plikt til å tilby banktjenester til bare å omfatte et tilbud i landpostnettet.

Det ble stilt spørsmål om hva som er en riktig bruk av samfunnets ressurser på dette området. Alle har tilgang til brevgirot for å få betalt regninger, og utbredelsen av tilbud om kontantuttak fra minibanker eller i butikker er svært stor. Det er derfor sannsynlig at en videreføring av dagens bankplikt ville bli svært kostbar per transaksjon, og en uhensiktsmessig prioritering av samfunnets knappe ressurser når det finnes så mange alternative tilbud.

Det synes klart at det ikke vil være behov for en videreføring av bankplikten i dagens form. Bruken av skranketjenester er sterkt fallende og andre kanaler for regningsbetaling og kontantuttak er tilgjengelige over hele landet. En videreføring av dagens bankplikt er nært knyttet til opprettholdelse av dagens postkontorstruktur. De samlede kostnadene knyttet til dette er beregnet til 244 mill. kroner i 2013. Idet bare noen få tusen personer faktisk har behov for disse tjenestene, synes det å være en kostbar og lite målrettet løsning.

Videre vektla departementet at ved en avvikling av bankplikten i sin nåværende form vil kundene finne andre måter å benytte banktjenester på. Alle kan bruke nettbank og brevgirot, mens kontantuttak kan gjøres i dagligvarebutikker. Butikkene vil også ofte ha et tilbud om kontantbetaling og giroinnbetaling.

En videreføring av banktjenester i landpostrutene vil fange opp mange av de av brukerne som får lang vei til banktjenester over skranke. Selvsagt vil tjenesten også være tilgjengelig for andre som lett kan tilpasse seg på en alternativ måte, men Samferdselsdepartementet kan ikke se andre, mer målrettede måter å gi et tilbud til de som får lang vei til kontantbaserte tjenester på,

uten at dette medfører større kostnader knyttet til tilrettelegging av tjenesten.

Samferdselsdepartementet sendte på denne bakgrunn 31. januar 2012 et forslag til lovendring på høring:

1. Bankplikten ble foreslått begrenset til kun å gjelde i landpostnettet
2. Opprettelse av konti ble foreslått tatt ut av definisjonen av grunnleggende banktjenester
3. Det ble foreslått to alternativer for uttak og utbetalinger
  - a. uttak og utbetalinger skal avtales på forhånd
  - b. uttak og utbetalinger skal skje som i dag.

3.3 Høringsinstanser

Samferdselsdepartementet sendte 31. januar 2012 ut et høringsnotat med forslag til endring av lov om tilbud av grunnleggende banktjenester gjennom Posten Norge AS' ekspedisjonsnett. Høringsfristen ble satt til 13. mars 2012. Høringen ble sendt ut til følgende instanser:

Arbeidsdepartementet
 Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet
 Finansdepartementet
 Fiskeri- og kystdepartementet
 Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet
 Forsvarsdepartementet
 Helse- og omsorgsdepartementet
 Justis- og beredskapsdepartementet
 Kommunal- og regionaldepartementet
 Kulturdepartementet
 Kunnskapsdepartementet
 Landbruks- og matdepartementet
 Miljøverndepartementet
 Nærings- og handelsdepartementet
 Olje- og energidepartementet
 Utenriksdepartementet

Akershus fylkeskommune
 Aust-Agder fylkeskommune
 Buskerud fylkeskommune
 Datatilsynet
 Deltasenteret
 Finnmark fylkeskommune
 Forbrukerombudet
 Forbrukerrådet
 Hedmark fylkeskommune
 Hordaland fylkeskommune
 Konkurransetilsynet
 Møre og Romsdal fylkeskommune
 Nordland fylkeskommune

Nord-Trøndelag fylkeskommune
 Oppland fylkeskommune
 Oslo kommune
 Post- og teletilsynet
 Rogaland fylkeskommune
 Sogn og Fjordane fylkeskommune
 Språkrådet
 Statistisk Sentralbyrå
 Sør-Trøndelag fylkeskommune
 Telemark fylkeskommune
 Troms fylkeskommune
 Vest-Agder fylkeskommune
 Vestfold fylkeskommune
 Østfold fylkeskommune

Akademikerne
 Arbeidsgiverforeningen Spekter
 Den Norske Advokatforening
 Den Norske Fagpresses Forening
 Finansnæringens Fellesorganisasjon
 Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon
 Huseiernes Landsforbund
 KS – Kommunesektorens interesse- og arbeidsgiverorganisasjon
 Landslaget for Lokalaviser
 Landsorganisasjonen i Norge
 Logistikk- og transportindustriens landsforening
 lokalPosten
 MediaPost AS
 Mediebedriftenes Landsforening
 Nei til EU
 Norges Handikapforbund
 NorPost AS
 Norsk Pensjonistforbund
 Postkom
 Næringslivets Hovedorganisasjon
 Posten Norge AS
 Schenker AS
 Strålfors AS
 TollpostGlobe AS
 Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund

Følgende instanser har kommet med «ingen merknader» til høringen: Arbeidsdepartementet, Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet, Forsvarsdepartementet, Helse- og omsorgsdepartementet, Justis- og beredskapsdepartementet, Kulturdepartementet, Kunnskapsdepartementet, Nærings- og handelsdepartementet, Næringslivets Hovedorganisasjon, Oslo kommune og Utenriksdepartementet.

Tretten instanser har gitt konkrete innspill: Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet, Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet, Finansnæringens Fellesorganisasjon, Landsorga-

nisasjonen i Norge, Nord-Trøndelag fylkeskommune, Pensjonistforbundet, Posten Norge, Postkom, Rogaland fylkeskommune, Spekter, Statistisk sentralbyrå, Telemark fylkeskommune og Troms fylkeskommune. Innspillene er gjennomgått i kapittel 3.4.

3.4 Høringsinstansenes syn

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet mener det er ønskelig at Postens tilbud i landpostnettet er best mulig tilpasset kundenes behov og forutsetninger. Departementet peker spesielt på hensynet til personer med nedsatt funksjonsevne og personer med lav kompetanse på nye digitale kommunikasjonsformer. På bakgrunn av dette går departementet inn for videreføring av dagens ordning for uttak og utbetalinger (alternativ b).

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet anfører at det er viktig at den tjenesten som velges ikke gebyrlegges slik at nedleggelse av en tjeneste medfører økte utgifter for eksempel for immobile kunder. For det andre er det viktig at butikker og ekspedisjonssteder som tilbyr posttjenester er universelt utformet slik at tjenestene kan benyttes av alle.

Finansnæringens Fellesorganisasjon mener at med dagens utbredelse av elektroniske betalingsløsninger vil en ordning med forhåndsavtalte kontantuttak ikke være til vesentlig ulempe for kunder som er avhengige av å tilegne seg kontanter gjennom landpostbud.

Landsorganisasjonen i Norge peker på at det fortsatt er et stort restbehov for banktjenester i Postens nett, i hovedsak for eldre uten tilgang til nettbank, folk i distriktene som ikke har andre alternativer, folk uten arbeid, folk uten fast bopel og de som ikke har norsk statsborgerskap. LO mener at disse kundegruppene fortsatt må ha et tilbud for å få utført pengetjenester og at bankplikten ikke kan fjernes uten at disse kundegruppene rammes.

LO foreslår, sammen med Postkom, at bankplikten derfor opprettholdes, men at den kan endres til bare å gjelde ved egendrevne postkontor og i landposttjenesten. En slik løsning vil også bidra til et tempo på omstillingene som bedrer muligheten for å skaffe alternativt arbeid til de berørte. Staten som eier av Posten forventes å ta ansvar for at ikke et stort antall kvinnelige postansatte ved postkontor i hele landet går over i arbeidsløshet. Det er ca. 80 prosent av de ansatte som er kvinner, og ca. 70 prosent av de ansatte er over 50 år. I tillegg til egne omstillingsressurser i

bedriften vil det også være nødvendig at NAV settes i stand til å kunne bidra aktivt før de ansatte står uten arbeid. I tillegg til det rent forretningsmessige, mener LO at det er viktig at samfunnsmessige hensyn og omstillingshensyn vektlegges før den endelige beslutning om bankplikten tas.

Nord-Trøndelag fylkeskommune ber om at Postens plikt til å tilby grunnleggende banktjenester i hele ekspedisjonsnettet videreføres. God tilgjengelighet til offentlige tjenestetilbud, herunder et likeverdig posttilbud i hele landet, er en viktig del av å legge til rette for gode tjenestetilbud for befolkningen. Dette gjelder ikke minst i en tid der flere eldre og funksjonshemmede bor lengre i egen bolig – noe som også er en viktig intensjon med samhandlingsreformen. Ved en eventuell videreføring av bankplikten begrenset til å omfatte landpostnettet går fylkeskommunen inn for at dagens tilbud videreføres (alternativ b).

Pensjonistforbundet mener at det er særdeles viktig for Eldres livsvilkår og muligheter i samfunnet at Posten beholder tjenestene slik de er i dag. Forbundet er imot forslaget om reduksjon eller bortfall av bankplikten. Det fremheves at det fortsatt er store grupper som er avhengig av banktjenester i Postens ekspedisjonsnett og som ikke har alternativer til dette. Flere pensjonister har ikke tilgang til internett og nettbank, og mange har også problemer ved uttak fra minibank. For mange pensjonister representerer det fortsatt en utrygghet å ta ut penger i minibanken, da større uttak fra minibanker forverrer faren for ran og overfall. Pensjonistforbundets utgangspunkt er derfor at dagens banktjenester videreføres.

Posten Norge AS viser til at kundenes bruk av manuelle banktjenester har endret seg vesentlig, og Posten støtter derfor en endring av dagens bankplikt. Utredningene som er foretatt viser at det er visse grupper av enkeltindivider som mister bankfasiliteter i rimelig nærhet ved avvikling av Postens bankplikt. Posten stiller seg derfor positive til forslaget om å begrense bankplikten til landpostnettet. Det må imidlertid klargjøres at tjenesten skal være innrettet mot husholdningenes behov og ikke næringslivets behov. Posten støtter forslaget om at åpning av konto ikke lenger er en del av de grunnleggende banktjenestene og har for øvrig ingen merknader til den foreslåtte lovteksten.

Posten ønsker at alternativet med forhåndsavtalte uttak og utbetalinger skal velges (alternativ a). Følgende mener de taler for dette alternativet:

- Tilbudet målrettes.
- Ordningen er enkel å praktisere ved at kunden ringer landpostbudet eller kundeservice,

avtale kan gjøres fra gang til gang eller på mer regelmessig basis.

- Brukerne av banktjenester i landpostnettet er i stor grad faste og kjente kunder. Ordningen med forhåndsavtalte uttak av kontanter vil ikke utgjøre en vesentlig endring for dem.
- Kontantbeholdningen kan begrenses til det reelle behovet, dette reduserer finanskostnadene, er arbeidsbesparende og er en sikkerhetsmessig fordel.
- Kostnadene samvarierer med transaksjonsvolumet og behovet for statlig kjøp blir redusert ved redusert bruk.

Posten forutsetter at staten fortsatt dekker den bedriftsøkonomiske ulønnsomheten ved tjenesten gjennom ordningen med statlig kjøp, og at staten i en omstillingsperiode frem til det reviderte omfanget av bankplikten og postkontorstruktur er implementert også kompenserer Posten for merkostnadene for allerede pålagte forpliktelser.

Postkom foreslår en videreføring av bankplikten ved de egendrevne postkontorene og i landposttjenesten. Begrunnelsen for dette er å sikre at det finnes en infrastruktur for banktjenester som er underlagt politisk kontroll. Løsningen vil også bidra til at nødvendige omstillinger i Postens ekspedisjonsnett vil kunne gjennomføres i et tempo som bedrer muligheten for å skaffe alternativt arbeid til de som berøres av en omdanning av egendrevne postkontor til Post i Butikk. Ut fra hensynet til brukerne mener *Postkom* at en videreføring av dagens tilbud om uttak og utbetalinger (alternativ b) er det eneste reelle alternativet for å opprettholde dagens tjenestekvalitet for brukerne i landpostnettet.

Rogaland fylkeskommune har ingen kommentar til høringen, men mener alternativet der uttak avtales på forhånd bør velges.

Arbeidsgiverforeningen Spekter støtter endringen av bankplikten og har ikke nærmere kommentarer knyttet til de to alternativene for uttak og utbetalinger.

Statistisk sentralbyrå påpeker at det er viktig at de banktjenestene Posten utfører for sine kunder gjenspeiles i den regnskapsstatistikken som innhentes fra banker og finansielle foretak. Dette gjelder uavhengig av hvilken bank Posten har avtale med. SSB har for øvrig ingen merknader.

Telemark fylkeskommune mener at det er behov for å opprettholde dagens servicenivå i landpostnettet til tross for at bruken av tradisjonelle banktjenester har gått vesentlig ned de siste årene. Det er nærliggende å anta at brukerne av landpostnettets banktjenester i stor grad er sam-

menfallende med de som ikke kan benytte digitale tjenester og det er derfor viktig å opprettholde dagens tjenestenivå for denne gruppen.

Troms fylkeskommune legger vekt på at eldre deler av befolkningen som bor i spredtbygde områder har landpostbudet som eneste kontakt med bank- og posttjenester. Selv om behovet for bankplikt trolig er begrenset, er tjenesten viktig for de som er avhengige av den. Troms fylkeskommune mener derfor at tilbud om grunnleggende banktjenester i ekspedisjonsnettet bør opprettholdes. Når det gjelder løsninger for uttak og utbetalinger, mener de at dagens ordning (alternativ b) er å foretrekke.

3.5 Departementets vurdering

Høringen har vist at det er bred støtte for å gjøre endringer i Postens plikt til å tilby banktjenester i sitt ekspedisjonsnett. Høringsinnspillene viser at i den grad det er motforestillinger mot de foreslåtte endringene, så er dette i stor grad knyttet til hvordan hensynet til svake grupper skal ivaretas.

Departementet har som mål å opprettholde et godt og likeverdig tilbud av posttjenester i hele landet. Banktjenestene har lenge vært et viktig supplement til dette tilbudet, men etterspørselen etter banktjenestene viser nå at behovet ikke er til stede på samme måte som før. Det er derfor viktig for departementet å lage et mer målrettet tilbud til de gruppene som har et reelt behov som ikke dekkes av det kommersielle banktilbudet.

Departementet kan ikke se at de innvendinger som har fremkommet i høringsrunden skulle tilsi at bankplikten skal beholdes i mer enn landpostnettet. Løsningen med banktilbud i landpostnettet sikrer et banktilbud til de utsatte gruppene som høringsinstansene har identifisert. Det vil selvsagt finnes personer som må endre sin bruk av banktjenester i de deler av landet som ikke dekkes av landpostnettet, men bakgrunnsutredningene har vist at disse har et alternativt banktilbud i rimelig avstand fra sitt bosted.

Av de høringsinstanser som uttaler seg om uttaksløsninger er de fleste for å videreføre dagens ordning med fritt uttak av kontanter i landpostnettet. Finansnæringens Fellesorganisasjon, Posten og Rogaland fylkeskommune går inn for en løsning der uttak og utbetalinger avtales på forhånd. Departementet går i lovutkastet inn for å endre tilbudet i landpostnettet slik at uttak og utbetalinger må forhåndsavtales. Etter departementets vurdering er dette en endring som i stor grad viderefører dagens bruksmønster. Løsningen begrenser størrelsen på kontantbeholdning

gen til det reelle behovet, har sikkerhetsmessige fordeler, er arbeids- og kostnadsbesparende.

Posten ber i sitt høringsinnspill om at det må klargjøres at tjenesten i landpostnettet skal være innrettet mot husholdningenes behov og ikke næringslivets behov. Departementet kan ikke se at det er formålstjenlig å gjøre en slik avgrensning i loven ut fra at det er viktig at også lokalt næringsliv vil kunne trenge de tjenestene som tilbys av landpostbudet. Tjenestetilbudet er imidlertid i sin natur bare grunnleggende, og det vil naturlig være slik at de deler av næringslivet som har behov for avanserte finansielle tjenester, ikke utelukkende kan basere seg på landpostbudet. Departementet er derfor av den oppfatning at tjenestetilbudet i sin natur er av en slik karakter at det bare egner seg for små eller mellomstore bedrifter. En slik klargjøring som Posten etterspør er derfor ikke hensiktsmessig.

Bakgrunnen for at det gjøres endringer i loven, er de store endringene i etterspørselsmønsteret de siste årene. Samferdselsdepartementet ser derfor ikke bort fra at det vil skje til dels store endringer i etterspørselen etter manuelle banktjenester også i de kommende årene. Det legges derfor opp til at ordningen revurderes innen fem år.

4 Økonomiske og administrative konsekvenser

Dagens bankplikt var beregnet å koste 146 mill. kr i 2012. Dersom man legger til grunn at 28 500 personer har et behov for tjenesten, gir dette en gjennomsnittlig kostnad per hode på 5 122 kr per år og gjennomsnittskostnaden øker dersom det er færre som har et reelt behov.

Postens kostnadsbesparelser som følge av redusert omfang av bankplikten, er i hovedsak knyttet til at Posten får omdanne 149 postkontorer til Post i Butikk, slik at det kan kuttes i de faste kostnadene. Dersom Posten får gjennomføre en slik omdanning og det innføres en ordning i landposttjenesten der uttak og utbetalinger må avtales på forhånd, anslår Posten at kostnadene vil ligge mellom 35 og 40 mill. kroner per år. Disse kostnadene vil måtte dekkes av staten gjennom ordningen med statlig kjøp ettersom bankenes betalingsvilje for tjenesten antas å være begrenset.

Spørsmålet om omdanning av egendrevne postkontorer til Post i Butikk er behandlet i St.meld 18 (2011-2012) om virksomheten til Posten Norge AS.

5 Merknader til de enkelte bestemmelser i lovforslaget

5.1 Til § 1 Formål

Det foreslås at lovens formål skal være å sikre et tilbud av grunnleggende banktjenester gjennom landpostnettet til Posten Norge AS. Hva som menes med landpostnett angis i § 2. Omfanget av plikten begrenses i forhold til tidligere lovgivning ut fra fallende etterspørsel etter banktjenester i Postens ekspedisjonsnett. Plikten videreføres i landpostnettet på bakgrunn av at husholdninger som betjenes av landpostbud vil ha lengre reisevei til alternative banktilbud over skranke.

5.2 Til § 2 Tilbud av grunnleggende banktjenester

Bestemmelsen er en videreføring av gjeldende bestemmelse, men innskrenker Postens forpliktelse til å tilby grunnleggende banktjenester til kun å gjelde landpostnettet. Bestemmelsen er imidlertid fortsatt åpen med hensyn til om Posten skal inngå avtale med én eller flere finansinstitusjoner og en eventuell geografisk oppdeling av nettet hva gjelder valg av finansinstitusjon. Det forutsettes videre at tilbudet retter seg mot allmennheten, både husholdninger og bedrifter.

Definisjonen av grunnleggende banktjenester foreslås endret slik at åpning av konti ikke lenger skal være en del av den lovpålagte tjenesten. Åpning av konti omfattes ikke fordi dette ikke lenger er praktisk gjennomførbart i landpostnettet etter kravene som stilles i hvitvaskingsloven.

Avtale om utbetaling og uttak vil kunne gjøres enkelt ved telefonkontakt direkte med landpostbudet eller Postens kundeservice. Avtale vil måtte gjøres dagen i forveien og kunne gjøres fra gang til gang eller for en fast dag.

Paragrafen definerer i tredje punktum hva som regnes som landpostnett. Denne definisjonen er ikke ment å innebære en realitetsendring av hva som i dag er praksis, nemlig at husstander som bor mer enn 4 kilometer unna nærmeste faste ekspedisjonssted, betjenes med landpostbud. Posten har ved utgangen av 2011 om lag 1 700 landpostruter, som til sammen utgjør landpostnettet. Landpostnettet betjener postmottakere som bor utenom byer og tettsteder, og over 500 000 husholdninger blir betjent av landpostruter. Tjenestetilbudet (utenom banktjenester) i landpostrutene er i hovedsak det samme som ved de faste ekspedisjonsstedene, det vil si at det omfatter inn- og utlevering av vanlig post, inn- og utlevering av pakker, samt rekommanderte brev.

Samferdselsdepartementet

t i l r å r :

At Deres Majestet godkjenner og skriver under et fremlagt forslag til proposisjon til Stortinget om endringer i lov om tilbud av grunnleggende banktjenester gjennom Posten Norge AS' ekspedisjonsnett.

Vi HARALD, Norges Konge,

s t a d f e s t e r :

Stortinget blir bedt om å gjøre vedtak til lov om endringer i lov om tilbud av grunnleggende banktjenester gjennom Posten Norge AS' ekspedisjonsnett i samsvar med et vedlagt forslag.

Forslag

til lov om endringer i lov om tilbud av grunnleggende banktjenester gjennom Posten Norge AS' ekspedisjonsnett

I

I lov 21. juni 2002 nr. 44 om tilbud av grunnleggende banktjenester gjennom Posten Norge AS' ekspedisjonsnett gjøres følgende endringer:

§ 1 skal lyde:

§ 1 *Formål*

Formålet med loven er å sikre et tilbud av grunnleggende banktjenester gjennom Posten Norge AS' *landpostnett*.

§ 2 skal lyde:

§ 2 *Tilbud av grunnleggende banktjenester*

Posten Norge AS skal gjennom avtale med finansinstitusjon tilby grunnleggende banktjenes-

ter i *sitt landpostnett*. Med grunnleggende banktjenester *menes innbetalinger og innskudd samt avtalte utbetalinger og avtalte uttak. Med landpostnett menes mobile ekspedisjonsenheter som, i tillegg til vanlig postomdeling, ekspederer leveringspliktige posttjenester og grunnleggende banktjenester innenfor sitt geografiske dekningsområde.*

II

1. Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer.
2. Departementet kan gi nærmere overgangsregler.
